

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра теорії літератури та зарубіжної літератури

***ЯК СТАТИ ПИСЬМЕННИКОМ:
ОСНОВИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ***

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра

Луцьк – 2021

Силабус **вибіркової дисципліни** «Як стати письменником: основи літературної творчості» підготовки бакалавра денної форми навчання. 10 вересня 2021 р. 12 с.

Розробник:

Кицан О. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури

Протокол № 2 від 10 вересня 2021 року

Завідувач кафедри:

(Романов С. М.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 90 год. / 3		Рік навчання 2 курс
		Семестр 3
ІНДЗ: немає		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 22 год.
		Самостійна робота 38 год.
Мова викладання		Консультації 6 год.
	Форма контролю: залік	
	українська	

II. Інформація про викладача

Кицан Олена Вікторівна

Науковий ступінь: кандидат філологічних наук

Вчене звання -

Посада: доцент.

Контактна інформація 0501013042, 1982kitsan@gmail.com

Дні занять (покликання на електронний розклад: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Програму навчальної дисципліни «Як стати письменником: основи літературної творчості» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) освітньо-професійної програми «Середня освіта. Українська мова та література. Світова література» та галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 Філологія (Українська мова та література) освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Світова література» денної форми навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є творче письмо, різножанрові літературні тексти, основи віршування, види аналізу.

2. Пререквізити. Дисципліна «Як стати письменником: основи літературної творчості» передбачає використання знань, отриманих при вивченні курсів «Вступ до спеціальності», «Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури», «Основи психології».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – з'ясувати феномен літературної творчості, розвинути творчі здібності здобувача, навчити його образно мислити, створювати різножанрові оригінальні твори, користуватися тропікою

для поглиблення контексту свого твору; ознайомити з основними принципами побудови художніх текстів.

Рушійною силою суспільства – є творчі особистості. Вони знайдуть вихід із будь-якої ситуації, зможуть нестандартно вирішити поставлені перед ними завдання. А тому так важливо в сучасному світі розвинути в здобувачів творчий потенціал, навчити їх основам літературної творчості, принципам організації художнього тексту, способам і прийомам віршування, а також сприяти самостійному і творчому використанню отриманих знань у навчанні та професійній діяльності.

У загальних курсах лекцій і семінарських занять відпрацювати навички творчого письма досить складно. Головну перешкоду цьому складає обмежена кількість годин і зосередженість на аналізові текстів провідних світових письменників. А тому в здобувачів практично немає змоги і часу створювати щось своє.

Спецкурс «Як стати письменником: основи літературної творчості» призначений для здобувачів різних спеціальностей, які хочуть навчитися творчо мислити, або ж навіть мають бажання стати письменниками. Зміст передбачає вивчення теоретичних аспектів і практичних підходів до продуктивного засвоєння знань курсу. Значна увага приділяється творчим завданням, різним формам самостійної роботи здобувачів, їх дослідницьким пошукам, творчим семінарам, воркшопам, презентаціям і майстер-класам. Творчі завдання спрямовані на розвиток нестандартного мислення здобувачів, максимальне використання творчості, власної уяви та фантазії. Таким чином створюються найкращі умови для особистісного самовираження.

Знання, отримані під час вивчення курсу, допоможуть здобувачу послідовно освоїти специфіку написання різних жанрів. Особлива увага приділяється навичкам версифікації, звертається увага на різні аспекти організації вірша – метрику, фоніку, ритміку, строфіку. Закономірності ритмічної структури ліричних творів в межах курсу вивчаються як у загально-теоретичному, так і в історичному аспектах.

Основними завданнями вивчення дисципліни є

- поглибити знання з теорії та історії літератури;
- виявити і розвинути творчі здібності здобувачів;
- сформувати у здобувачів відчуття індивідуального художнього стилю;
- розширити літературознавчий термінологічний апарат (укладання індивідуальних словників, які пояснюють основні літературознавчі поняття);
- ознайомити здобувачів із проблемами специфіки літературної творчості і етапами творчого процесу, розкрити основні принципи і методи роботи з художнім текстом;
- навчити здобувачів створювати повноцінні художні тексти різних жанрів;
- розкрити теоретичні аспекти версифікації як особливої форми літературної творчості, оволодіння її навичками;
- дати уявлення про системи віршування, навчити визначати розмір вірша.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі, розуміння специфіки професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність діяти як відповідальний громадянин, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства.

ЗК 4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; взаємодіяти з іншими в різних соціальних ситуаціях, бути толерантним щодо осіб різних національностей.

ЗК 6. Здатність діяти відповідно до етичних норм і принципів, норм суспільної моралі; відповідно до професійної етики; дотримуватися правил академічної доброчесності.

ЗК 7. Здатність учитися, здобувати знання, застосовувати їх у практичних ситуаціях; здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.

ФК 3. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на розвиток усного та писемного мовлення, на уроках української та зарубіжної літератури, володіти методикою розвитку мовлення учнів.

ФК 4. Володіння методами аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних та методичних принципів.

ФК 5. Здатність вільно орієнтуватися в різних літературних напрямках і школах; розуміти основні тенденції розвитку української та світової літератури, періодизацію літературного процесу; аналізувати явища літератури від давнини до сучасності, їх літературний та нелітературний (історичний, філософський, соціальний, ідеологічний, культурний) контекст, виховний потенціал; зв'язок з іншими видами мистецтва; використовувати ці знання в професійній діяльності.

ФК 7. Здатність усвідомлювати культурне різноманіття, відповідальність за збереження культурної, мовної та літературної спадщини.

ФК 11. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття, емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 12. Здатність використовувати теоретичні підходи, дослідницькі парадигми та концепції в галузі української мови та літератур в типових професійних ситуаціях; бути активним і компетентним учасником усної та писемної наукової комунікації в професійній сфері.

ФК 16. Здатність до професійного розвитку впродовж життя; до моніторингу власної педагогічної діяльності, обміну досвідом професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 3. Розуміє властивості літератури як мистецтва слова; знає характерні риси літературних напрямів, течій, шкіл, стилів, жанрів; фольклорні твори, твори української класики та сучасності у взаємозв'язку зі світовою літературою та культурою.

ПРН 7. Володіє базовими знаннями з гуманітарних та професійно-орієнтованих дисциплін, необхідних для вирішення професійних педагогічних завдань відповідно до освітньо-професійної програми.

ПРН 11. Застосовує знання про тенденції функціонування української та зарубіжної літератури в професійній діяльності; характеризує теоретичні та практичні аспекти конкретної філологічної галузі.

ПРН 12. Аналізує та порівнює напрями, течії та школи в літературознавстві та лінгвістиці; застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, зв'язок із фольклором, міфологією, релігією, філософією, оцінює значення для національної та світової культури.

ПРН 13. Критично оцінює й аналізує соціально, особистісно та професійно значущі проблеми, пропонує шляхи їх вирішення.

ПРН 15. Здійснює науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретує та структурує його з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, формулює узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 19. Організовує, аналізує, критично оцінює власну професійну діяльність, відповідає за її результати.

ПРН 20. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, має мотивацію до здійснення професійної діяльності. Дотримується принципів академічної доброчесності.

Soft skills:

- здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення;
- креативність;
- вміння працювати в команді;
- навички комунікації, вміння виступати перед аудиторією, лідерство;
- здатність управляти своїм часом, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс .	*Форма контр./ Бали
Тема 1. Як стати письменником. Творча особистість: талант / майстерність. Літературні авантюри і містифікації як супутні явища в письменницькій творчості.	8	2	2	4		ДС (3 бали)
Тема 2. Розуміння феномену творчості в історичному контексті. Психологія літературної творчості.	6	2				ДБ
Тема 3. Естетична природа художньої літератури. Література як вид мистецтва. Полімістецькі стратегії літературної творчості.	8	2	2	4		ДС (3 бали)

Візуальна поезія.						
Тема 4. Критерії художності мистецтва слова – образність, емоційна виразність. Класифікація образів. Розвиток образного мислення.	5	2	2		1	ТП (3 бали)
Тема 5. Прозові форми літературної творчості. Як написати оповідання. Секрети майстерності від відомих класиків. Сюжет.	9	2	2	4	1	ТП (5 балів)
Тема 6. Проблема авторства (колективний автор, псевдонім). «Смерть автора». Поетика відкритого твору (У. Еко). Написання автобіографії. Колективна творчість.	8	2	2	4		ДС (3 бали)
Тема 7. Основи віршування. Основні проблеми і поняття метрики та ритміки. Вірш і проза. Фоніка. Звукові особливості вірша. Рима та її основні різновиди.	9	2	2	4	1	ТП (3 бали)
Тема 8. Системи віршування. Метрична (антична) система віршування. Силабо-тонічна система віршування.	8	2	2	4		ТП (5 балів)
Тема 9. Деканонізація класичного вірша. Типологія форм сучасного українського неklasичного вірша і шляхи його розвитку. Джерела та особливості українського верлібру.	9	2	2	4	1	ІРС (4 бали)
Тема 10. Пишемо для дітей. Жанр казки. Концепція В. Проппа.	5	2	2	4	1	ДБ (3 бали)
Тема 11. Написання есею (Монтень, В. Вулф, Т. Прохасько).	8	2	2	4		Есей (5 балів)
Тема 12. Пишемо коротко, сильно, але не страшно. Оповідання з долоню. (Стефанік, Беккет, Гемінгвей). Написання східних жанрів.	7	2	2	2	1	ДБ (3 бали)
Усього	90	24	22	38	6	40
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
Поточний контроль						40
Модульна контрольна робота						30
Творчий проєкт						30
Разом						100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, ТП – творчий проєкт, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота / контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кільк. годин
1	Літературні авантюри і містифікації як супутні явища в письменницькій творчості Завдання Підготувати творчий проєкт (презентація, постер, колаж) на задану тему.	4
2	Полімістецькі стратегії літературної творчості Завдання Підготувати презентацію на тему «Візуальна поезія крізь призму часу».	4
3	Секрети майстерності від відомих класиків Завдання 1. Опрацювати літературу: • Семків Р. Як писали класики: поради, перевірені часом. Київ: Пабулум, 2016. 236 с. 2. Обрати письменника, детально ознайомитися з його біографією, творчістю, літературно-критичними статтями, епістолярієм, інтерв'ю і від його імені сформулювати поради для початківців «Як треба писати».	4
4	Написання автобіографії Завдання Уявіть, що ви відомий письменник(ця) і написали книгу, яка незабаром вийде у світ. Залишилося лише додати коротку біографічну довідку. Спробуйте нестандартно написати про себе від третьої особи.	4
5	Рима та її основні різновиди Завдання 1. Підібрати якнайбільше рим до слів: <i>небо, осінь, літати, блакитний</i> . 2. Пояснити, чому слова з однаковими закінченнями не римуються, а з різними – римуються: <i>а) ходити – рушати – бігти; булава – сива – білоголова; давно – рано – пізно; чорний – зелений – червоний; блукання – пізнання;</i> <i>б) сниться – пиєниця; солдати – завзято; груди – будить; рушниці – боїться; простори – неозорі.</i> 3. Охарактеризувати рими (<i>лід – слід, сам у рай – самурай, читати – хата</i>) за поданою схемою: • Чоловіча/жіноча/дактилічна/гіпердактилічна • повна / неповна • відкрита / закрита • бідна / багата • одногрупна / різногрупна • рівноскладова / нерівноскладова • проста / складена • оригінальна / банальна.	4
6	Перспективи силабо-тоніки у XXI ст.: як писати римовану поезію Завдання 1. Написати буриме на задані рими: <i>літо – тремтіти, день – пісень</i> . 2. Написати власну поезію довільної тематики.	4
7	Причини деканонізації класичного вірша До історії виникнення верлібру Завдання 1. Підібрати з української літератури приклади неklasичного вірша (дольник, тактовик, акцентний вірш). 2. Написати верлібр.	4

	Жанр казки. Концепція В. Проппа Завдання	4
8	1. Оформити у таблиці результати порівняння народної і літературної казки. 2. Опрацювати праці В. Проппа «Історичні корені чарівної казки», «Російська казка» та «Морфологія казки». 3. Написати казку, використавши основні функції дійових осіб (за В. Проппом).	
9	Гене́за есею у світовому письменстві Завдання	4
	Написати есей на тему «Як стати успішним письменником».	
10	Філософія східних жанрів Завдання	2
	Написати хайку і танка довільної тематики.	
	Разом	38

IV. Політика оцінювання

Письмові роботи. Очікується, що здобувачі виконають декілька видів письмових робіт (конспекти, ІРС, розробка творчих проєктів, написання різножанрових текстів).

Академічна доброчесність. Основні параметри академічної доброчесності включають такі позиції: висловлення власних міркувань із певних питань із посиланням на легітимні академічні джерела (статті в наукових часописах, які мають друковані версії, та затверджені відповідними інституціями); чітка диференціація власних поглядів та позицій інших дослідників, оригінальне та самостійне виконання запропонованих завдань, запобігання проявам різних форм академічного плагіату (списування, фальсифікація фактів, кількісні та якісні маніпуляції), двостороння комунікація з питань якості й доцільності контенту дисципліни та форм контролю. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Якісне засвоєння навчальних матеріалів курсу передбачає систематичне виконання самостійної роботи та присутність на лекційних і практичних заняттях, попереднє ознайомлення із матеріалами окремих тем і підготовку до виконання завдань певного типу (презентації, фронтальне опитування). У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

V. Підсумковий контроль

На залік виносяться основні питання, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач. Обов'язковим є виконання творчих проєктів: написання різножанрових текстів.

Загальна оцінка визначається як сума оцінок за виконання всіх обов'язкових видів навчальної роботи. Максимально за навчальну дисципліну здобувач може отримати 100 балів:

- відповіді на практичних заняттях – 40 балів;
- модульна контрольна робота – 30 балів
- творчий проєкт – 30 балів.

Творчий проєкт передбачає написання роботи в одному з жанрів (есеї, новела, казка, драматичні твори, римована/неримована поезія, фанфік та ін).

Питання до заліку

1. Творчість і творче мислення. Види і функції творчості.
2. Риси творчої особистості. Психологічне трактування творчого процесу.
3. Образність художнього тексту.
4. Автобіографізм у ліриці. Автор і ліричний герой.
5. Версифікація. Системи віршування.
6. Силабічна система віршування.
7. Силабо-тонічна система віршування.
8. Тонічний вірш: дольник, акцентний вірш, тактовик.
9. Деканонізація класичного вірша.
10. Проблема верлібру.
11. Рима, її різновиди.
12. Строфа, її різновиди. Тверді форма вірша.
13. Фонетична організація вірша. Звукопис.
14. Психологія творчості. Натхнення чи майстерність.
15. Адресат і мотивація літературної творчості.
16. Автор і читач: комунікативні стратегії.
17. Етапи творчого процесу.
18. Плагіат. Діалог письменників. Діалог культур. Інтертекстуальність. Метатекстуальність.
19. Літературний твір як продукт праці письменника.
20. Літературна праця письменника. Мотивація літературної праці.
21. Масова і елітарна література. Критерії художності літературного тексту.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основні джерела

1. Білоус П. Психологія літературної творчості: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2014. 214 с. (Серія «Альма-матер»).
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича. Київ: Либідь, 2001. 488 с.
3. Даниленко І. Теорія віршування. Аналіз поетичного тексту. Практикум: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили. 2003. 124 с.
4. Костенко Н. Українське віршування ХХ ст.: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2006. 287 с.
5. Кицан О. Теорія віршування. Навчально-методичні матеріали зі спецкурсу «Теорія віршування». Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 60 с.
6. Міщиха Л. Психологія творчості: навч. посібник. Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. 447 с.
7. Роменець В. Психологія творчості: навч. посібник. Київ: Либідь, 2004. 288 с.
8. Семенюк Г. Літературна майстерність письменника: підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2012. 367 с.
9. Стратегії творчої діяльності: школа В. О. Моляко / за заг. ред. В. О. Моляко. Київ: «Освіта України», 2008. 702 с.

Додаткові джерела

1. Бернадська Н. Український роман: Теоретичні проблеми і жанрова еволюція. Київ, 2004. 252 с.
2. Бондаренко І. Японський менталітет у дзеркалі поезії жанру хайку / Мова і культура. 2011. Вип. 14, т. 1. С. 236–245. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2011_14_1_45
3. Бунчук Б. Віршування Івана Франка. Чернівці: Рута, 2000. 308 с.
4. Віршознавчі студії: зб. наук. пр. конф. «Українське віршознавство ХХ – поч. ХХІ століть. Здобутки і перспективи розвитку», 21 вересня 2009 р.) / упоряд.: Н. Костенко, Я. Ходаківська. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. 262 с.
5. Гаврилюк Н. Український поліметричний вірш. Київ: Фенікс, 2009. 252 с.
6. Едж Крістофер. Як #писати і не лажати. Пер. з англ. Ю. Максимейко; Ілюстрації Падріка Малголланда. Харків: Віват, 2021, 160 с.
7. Эткінд Е. Проза о стихах. СПб.: Знание, 2001. 446 с.
8. Зборовська Н. Психологізм і літературознавство: Посібник. Київ, 2003. 288 с.
9. Зінсер В. Текст-пекс-шмекс. Магія переконливих текстів. Київ: Наш формат, 2018. 288 с.
10. Йогансен М. Елементарні закони версифікації (віршування) / Кур'єр Кривбасу. 2002. № 146. С. 125–159.

11. Карпенко В. Психологічні засоби стимуляції творчості / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: зб. наук. праць. Львів: ЛьвДУВС, 2010. Вип. 2. С. 66–79.
12. Карпенко Н. Зміст та структура творчого потенціалу особистості / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна: зб. наук. праць. Львів: ЛьвДУВС, 2014. Вип. 1. С. 52–65.
13. Кемерон Джулія. Шлях митця. Духовна дорога до примноження творчості. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 352 с.
14. Кицан О. Взаємодія класичного й некласичного вірша у творчості Василя Голобородька [Текст]: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 212 с.
15. Кінг С. Про письменство: мемуари про ремесло. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 270 с.
16. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух і серця. Київ: Наш формат, 2020. 184 с.
17. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як (ред. рада). 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Академія, 2006. 752 с.
18. Моклиця М. Основи літературознавства: посіб. для студ. філол. ф-тів. Тернопіль: Підручники & посібники, 2002. 192 с.
19. Науменко Н. Українське вільне віршування у шкільному вивченні / Дивослово. 2008. № 10. С. 47–51.
20. Обиденна М. Жанр есе. Як писати есе на різні теми. Київ: Український письменник, 2020. 132 с.
21. Орлицкий Ю. Динамика стиха и прозы в русской литературе. Москва: РГГУ, 2008. 848 с.
22. Пахаренко В. Основи теорії літератури: Навчально-методичний посібник. Київ: Генеза, 2009. 293 с.
23. Підпалій А. Верліброві рифи поезії / Укр. мова та л-ра. 2002. № 35. С. 16–17.
24. Побідаш І. Сторітелінг: ознаки «гарної» історії / Обрії друкарства. 2019. № 1. С. 144–150. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obdr_2019_1_15
25. Розвозчик П. Особливості аналізу верлібру у старшій школі / Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. Київ. 2007. № 7. С. 18–21.
26. Романець В. Психологія творчості. Київ, 2001. 278 с.
27. Семенюк Г. Версифікація: теорія і практика віршування: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 285 с.
28. Семків Р. Як писали класики: поради, перевірені часом. Київ: Пабулум, 2016. 236 с.
29. Семків Р. Як читати класиків. Київ: Пабулум, 2018. 278 с.
30. Тынянов Ю. Литературная эволюция: избр. тр. Москва: Аграф, 2002. 494 с.
31. Торговец Ю. Особливості генези жанру есе / Studia philologica. 2013. Вип. 2. С. 83–87. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stfil_2013_2_19
32. Шебеліст С. Теоретичні аспекти жанру есею / Слово і час. 2007. № 11. С. 48–56.